

Odată cu începutul cursurilor, viața mea și-a găsit un nou echilibru. Îmi petreceam majoritatea timpului învățând, dar sufeream încă de singurătate și golul din viața mea, în special în întunericul timpuriu al lungilor și recilor nopți de toamnă, la care se adăuga liniștea care deja mă făcea să înnnebunesc. Viața noastră conjugală continua în cel mai plat mod cu putință: fără certuri, fără discuții, numai câte un sporadic schimb de idei când Hamid catadicsea să se întoarcă acasă la o oră decentă. Singura distracție era vinerea, zi în care Hamid făcea tot posibilul să meargă să-și viziteze părinții. Eu mă mulțumeam și cu acele momente ca să stau puțin împreună cu el și să fac ceva diferit și, cu acele ocazii, îmi dădusem seama că *rusari*-ul meu nu-i plăcea deloc, dimpotrivă, îl enerva să merg lângă el cu capul acoperit. Așa că nu l-am mai purtat, cu speranța de-a mă scoate mai des în oraș, însă colegii lui îi mâncau tot timpul, iar eu nu aveam curajul să-l întreb despre ei, din cauza acelei ciudate reticențe pe care o avea și numai când îi menționam.

Singura mea companie era Bibi, bunica, de care trebuia să am grijă. Era o femeie blândă și liniștită, dar încă și mai surdă decât mi se păruse la început: când voiam să-i povestesc ceva, trebuia să urlu atât de tare, că uneori renunțam. În fiecare dimineață mă întreba dacă Hamid se întorsese devreme și eu îi răspundeam că da. Ea se mira, dar mă credea și părea să nu fie uimită că nu-și vede niciodată nepotul. Pe lângă faptul că nu auzea, avea probleme cu ochii și trebuia să-i povestesc tot ce se întâmpla în jurul ei, făcând imposibilul ca să mă fac auzită. Când, însă, era într-o dispoziție bună, îmi povestea despre trecutul ei și despre soțul ei, Haj Agha, un om minunat care lăsase un mare gol în viața ei – „De când a plecat, și vara îmi simt inima rece...” –, despre fiii ei, care veneau să o viziteze

rar, pentru că aveau vieți prea ocupate, și despre pungășiile tatălui lui Hamid când era copil, cel mai mare și preferatul ei. Îmi vorbea și despre persoane pe care nu le cunoșteam și care, în plus, erau moarte de mult. Dădea impresia că fusese foarte fericită în tinerețe, în timp ce acum, deși nu era atât de bătrână, părea că-i rămăsese numai așteptarea morții, iar lucrul cel mai ciudat era că nici fiții ei nu mai așteptau altceva în privința ei... Nu vorbeau despre asta și nu se arătau indiferenți față de ea, dar era ceva în purtările lor care lăsa de înțeles acest lucru.

Singurătatea a fost pretextul pentru a-mi relua vechiul obicei de a vorbi cu mine în oglindă. Petreceam ore în șir vorbind cu reflexia mea: mică fiind, îmi plăcea mult să fac asta și frații mei râdeau de mine arătându-mă cu degetul ca pe o nebună. Astfel, până la urmă am încetat, dar în acel moment, în care nu aveam pe nimeni cu care să vorbesc și nu trebuia să mă ascund, reflexia mea a devenit din nou cea mai bună companie. Discuțiile cu mine însămi îmi permiteau să-mi reordonez gândurile. Uneori, mă pierdeam în amintiri și-mi priveam lacrimile de pe chip în oglindă, ca atunci când povesteam despre prietena mea Parvaneh, despre cât îi simțeam lipsa și despre câte lucruri am fi avut să ne spunem dacă aș fi reușit să o regătesc.

Într-o zi m-am hotărât să-i dau de urmă, dar nu știam cum să fac. M-am decis să-i cer încă o dată ajutorul lui Parvin Khanum și, într-o dimineață, mergând la mama mea, am trecut să o salut pe vecina noastră și am rugat-o să întrebe prin cartier dacă știa cineva noua adresă a familiei Ahmadi. Mie îmi era rușine să vorbesc cu lumea din cartierul meu: eram convinsă că toți îmi cunoșteau povestea și mă judecau. Parvin și-a ținut promisiunea, dar nimeni nu părea să știe sau să-i dezvăluie noua adresă a familiei Ahmadi tocmai lui Parvin Khanum, despre care

toți știau că are o relație cu Ahmad. Unul dintre ei chiar a întrebat-o: „De ce? Vor să trimită pe cineva să-i înjunghie?”.

Am căutat vești și la vechea noastră școală, dar dosarul lui Parvaneh fusese retras. Profesoara de literatură a fost bucuroasă să mă vadă și, când i-am zis că, în ciuda a tot ce se întâmplase, îmi continuam studiile, m-a încurajat foarte mult.

Într-una din acele reci și întunecate după-amiezi de început de iarnă în care mă plictiseam de moarte, dintr-un oarecare motiv, Hamid s-a întors acasă mai devreme ca de obicei, acordându-mi onoarea să cinez în compania lui. Am fost foarte fericită și am început imediat să gătesc. Din fericire, Khanum Jun trecuse să mă viziteze în dimineața aceea și îmi adusese pește cumpărat de Agha Jun al meu. Nu aveam chef să-l pregătesc numai pentru mine, dar când am aflat că va fi și Hamid, mi-am suflecat mânecile și am pregătit o cină delicioasă. A început să saliveze când a simțit mirosul de pește prăjit și să se învârtă pe lângă mine în bucătărie, încercând să guste pe ascuns, în timp ce eu îl dojeneam râzând.

Mai întâi l-am trimis pe Hamid să-i ducă lui Bibi cina, apoi am întins *soffreh*-ul și am pus o masă cu toate delicatesele pe care le-am găsit în frigider. Inima mea era în sărbătoare și voiam ca și cina să fie o sărbătoare. Cât de ușor putea să mă facă cineva fericită, și totuși, nimeni nu avea grijă de asta... Hamid s-a spălat bine pe mâini:

— *Sabzi polo* merge mâncat cu mâinile, să nu te apuci să spui că soțul tău e un needucat!

Apoi a scos oasele de pește și pentru mine.

Mi-a venit spontan să-i destăinui ce seară frumoasă era aceea pentru mine și că, fără el, aș fi fost deprimant de singură și copleșită de plictiseală. A rămas tăcut o vreme, apoi mi-a zis că nu trebuia să sufăr că el nu era acolo, ci să profit de timpul pe care-l aveam la dispoziție ca să învăț și să citesc. Erau multe cărți în casă,

puteam să le iau pe care le voiam: el însuși ar fi vrut să aibă mai mult timp să stea să citească...

— Nu mai am cărți: le-am citit pe toate... pe unele de mai multe ori.

— Glumești! Pe care le-oi fi citit?

— Pe toate, ți-am spus, și cărțile tale pentru facultate.

— E incredibil... și ai reușit să înțelegi ceva?

— Păi, ca să fiu sinceră, sunt unele lucruri care îmi scapă și așa avea niște întrebări să-ți pun... Imediat cum vei avea puțin timp, îți voi vorbi despre ele.

— Interesant... Bine! Despre romane, în schimb, ce-mi spui?

— Oh, sunt minunate, de fiecare dată când le citesc, mă emoționez: sunt atât de triste și câte suferințe și nenorociri trebuie să îndure personajele!

— Da, draga mea, aceasta este realitatea lumii! Guvernele au profitat întotdeauna de bieții oamenii ca să obțină putere și bogăție, băgându-și în buzunare roadele muncii lor. Inegalitatea, suferința și mizeria sunt rezultatele acestui tip de societate.

— Dar asta e rău! Și când se vor termina aceste suferințe? Ce ar trebui să facem?

— Să luptăm! Cine e capabil să înțeleagă are datoria să opună rezistență abuzurilor. Dacă fiecare ființă umană liberă ar lupta împotriva persecuțiilor, sistemul s-ar răsturna și, în sfârșit, cei exploatați ar avea posibilitatea să se reunească uitând de nedreptăți și crime. Noi trebuie să acționăm ca să deschidem calea spre revoluție. Aceasta este legea istoriei...

Eram vrăjită de discursul lui: chiar se pricepea să vorbească! Sigur, vorbea ca din cărți și-mi era destul de greu să-l urmăresc, dar, oricum, îl găseam foarte interesant.

Fără să mă gândesc, am început să recit:

*Dacă tu te-ai ridica și eu m-aș ridica,
Toți s-ar ridica.*

*Dacă tu te-ai așeza și eu m-aș așeza,
Cine ar rămâne în picioare?*

*Cine ar trebui să înfrunte dușmanul și să lupte
împotriva lui?*¹

— Oh! Se pare că și tu înțelegi câte ceva... uneori spui lucruri care nu se i potrivesc unei fete de vârsta ta și cu educația ta. Probabil ai putea să faci și tu parte din grupul nostru...

Nu știam dacă să-i iau cuvintele ca pe un compliment sau ca pe o jignire, dar seara aceea frumoasă nu voiam să fie întunecată de nici o umbră, prin urmare m-am prefăcut că nu e nimic.

După cină, s-a sprijinit de un mic scaun capitonat și a comentat: A fost totul excelent! De o groază de vreme nu mai mâncase atât de bine. Săracii tovarăși din grupul lor, cine știe ce le picase în seara aceea la cină... cu siguranță tot pâine și *panir*.

Profitând de acel mic indiciu și de buna lui dispoziție, l-am întrebat de ce nu-și invita prietenii la cină într-o seară. S-a uitat la mine gânditor. Evalua cu atenție acea posibilitate, dar cel puțin nu părea enervat de propunerea mea. Atunci am prins curaj și am continuat:

— Nu mi-ai spus tu însuși că în fiecare seară cineva se ocupă de pregătitul cinei? O dată m-aș putea ocupa eu, nu? Lasă-i și pe bieții tăi prieteni să se bucure de o mâncare decentă!

— Acum că mă gândesc, și Shahrzad a zis cu ceva vreme în urmă că ar vrea să te cunoască.

— Și cine e Shahrzad?

— Una dintre tovarășele noastre cele mai bune! Inteligentă, cultă, curajoasă, devotată... știe să descurce multe chestiuni mai bine decât noi.

---

1. Din poezia „Albastru, gri, negru“ de Hamid Mossadeq (n. ed. it.).

— E o fată?

— Sigur! Ți se pare cumva un nume bărbătesc, Shahrzad?!

— De fapt, voiam să spun... voiam să te întreb dacă e nubilă sau căsătorită.

— Ah, tu și felul tău de a vorbi! Da, s-a căsătorit, dar a fost obligată să o facă pentru a se elibera din menghina în care era ținută de familia ei și să-și poată angaja toate energiile și timpul în misiunea noastră. Din păcate, în țara aceasta, orice rol dețin, femeile nu reușesc niciodată să se elibereze de stereotipurile impuse de societate!

— Dar soțului ei nu-i displace că stă mereu cu voi?

— Lui Mehdi? Păi, cum, și el e unul de-al nostru! Căsătoria lor a fost o alegere a grupului, pentru că, din multe puncte de vedere, era un bine atât pentru misiune, cât și pentru noi toți.

Eram conștientă de faptul că cea mai mică reacție nelalocul ei din partea mea l-ar fi putut face să recadă în muțenia lui. Trebuia să mă limitez la a asculta și a nu mă arăta uimită nici măcar în fața unor chestiuni care-mi erau complet străine: era prima oară când Hamid îmi vorbea despre colegii lui, nu trebuia să pierd ocazia.

— Și mie mi-ar face plăcere să o cunosc pe Shahrzad... probabil este o persoană cu adevărat interesantă. Te rog, invită-i la noi acasă odată!

— Nu pot să-ți răspund acum: trebuie să mă gândesc și să vorbesc cu ceilalți înainte să hotărâsc.

În sfârșit, am obținut lucrul pentru care insistasem mult. S-a hotărât că într-o sâmbătă, o zi de sărbătoare, toți prietenii lui Hamid ar fi venit la noi la prânz. Am fost ocupată toată săptămâna cu curățenia și cu aranjatul mobilelor, dar nu aveam o masă pentru prânz... Hamid a fost surprins că mă preocupa.

— Dar la ce să le trebuiască o masă? Dacă întinzi un *soffreh* pe jos, e mult mai bine, astfel vor avea toți loc și vor sta mult mai comod.